

Nr 67.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående disposition av statens järnvägar tillkommande ytterligare utdelning å bevakad fordran i Jönköping—Gripenbergs jernvägsaktiebolags konkurs; given Stockholms slott den 27 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Gerh. Strindlund.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Strindlund:

I särskilda till Kungl. Maj:t ingivna framställningar hava dels svenska järnvägarnas kontorspersonalförbund, dels ock vissa medlemmar av svenska järnvägsmannaförbundet och Sveriges lokomotivmannaförbund hemställt, att de förutvarande befattningshavare vid Jönköping—Gripenbergs jernvägsaktiebolag, som genom med bolagets konkursbo träffad förlikning avstått från vissa lönefordringar hos bolaget, måtte på närmare angivet sätt erhålla ersättning för vad de sålunda avstått.

Innan jag ingår på framställningarna, torde jag få meddela följande uppgifter, som återfinnas i Kungl. Maj:ts dom den 6 november 1937 mellan förvaltaren i nämnda järnvägsbolags konkurs, sökande, samt stationsföreståndaren C. E. Leijonberg m. fl., svarande:

Den 10 oktober 1932 försattes Jönköping—Gripenbergs järnvägsaktiebolag i konkurs vid rådhusrätten i Jönköping. Efter stämning å förvaltaren i konkursen anförde vid rådhusrätten Leijonberg och 40 medparter, vilka varit anställda hos bolaget, bland annat: Deras anställningsvillkor hade reglerats genom kollektivavtal. Därjämte hade mellan bolaget och Leijonberg jämte medparter i anslutning till kollektivavtalen gällt särskilda anställningsavtal, i enlighet med vilka Leijonberg jämte medparter ägde rätt till efter vissa grunder beräknat dyrtidstillägg å de enligt kollektivavtalen utgående lönerna. Kollektivavtalen blevo i vederbörlig ordning uppsagda att upphöra att gälla från och med den 1 juli 1932, i samband varmed envar av Leijonberg och medparter uppsades från sin anställning hos bolaget likaledes från den 1 juli 1932. Efter sistnämnda dag hade de dock fortsatt att uppehålla sina tjänster utan att några nya avtal om villkoren härför träffats. Sedan bolaget försatts i konkurs, hade konkursboet till den 1 september 1935 fortsatt den av bolaget bedrivna järnvägsrörelsen. Leijonberg jämte medparter hade jämväl efter konkursutbrottet, till dess vars och ens anställning hos konkursboet upphört, uppehållit sina tjänster, utan att konkursboet träffat avtal med dem angående ändring i anställningsvillkoren. Konkursboet hade det oaktat vägrat att till Leijonberg jämte medparter utbetala å lönerna belöpande dyrtidstillägg samt vissa löne- och dyrorrtstillägg. På grund härav yrkade Leijonberg jämte medparter utbekommande av dessa, till beloppet för envar av dem närmare angivna tillägg.

Mellan konkursförvaltaren och vissa av Leijonbergs medparter vid rådhusrätten träffades, innan dom meddelades i målet, förlikning, i anledning varav dessa parter återkallade sin talan. Övriga käreande fullföljde sina i målet framställda yrkanden. Genom dom den 27 januari 1936 förpliktade rådhusrätten konkursförvaltaren att till dem som fullföljt sin talan i målet utgiva av dem under rättegången angivna lönebelopp. Sedan Svea hovrätt den 17 juli 1936 ej funnit skäl göra ändring i rådhusrättens dom, fastställde Kungl. Maj:ts dom den 6 november 1937 hovrättens dom.

Svenska järnvägarnas kontorspersonalförbund har i sin förenämnda framställning till en början beträffande den ingångna förlikningen anfört:

Motivet för den träffade förlikningen, genom vilken de fordringsägande befattningshavarna tillerkändes ett belopp, som svarade mot 50 procent av deras fordran, är för de anställdas del att söka uteslutande i det ekonomiska tvångsläge, vari dessa råkade på grund av den otillräckliga lön, de uppburat under den tid konkursboet drev järnvägen, men också behovet för dem av kontanter i samband med förflyttningen från den gamla stationeringsorten till olika platser vid statens järnvägar. De befattningshavare, som fullföljde rättegången, voro alla i den ekonomiska ställningen, att de icke voro i omedelbart behov av fordringsbeloppet.

Sedan slutlig dom fallit i rättegången med konkursboet, fortsätter förbundet, hade fråga uppstått, om möjligheter funnes för de befattningshavare, vilka träffat förlikning med konkursboet att utfå något av de fordringar, som de genom förlikningen avhänt sig.

I anslutning härtill har förbundet anfört:

Från konkursboet har upplysts, att en fortsatt utdelning åt oprioriterade fordringsägare i konkursen kan i gynnsammaste fall tänkas komma att äga rum med omkring 10 procent. Då statens järnvägar för egen del samt för olika privatbanor äger en oprioriterad fordran i konkursen på 96,178 kronor, varå hittills ägt rum en utdelning av 15 procent, skulle förutsättningar således föreligga för sagda järnvägar att ur konkursboet utfå i runt tal 9,600 kronor utöver redan bekommen utdelning. Detta belopp svarar ungefär emot den summa, som erfordras för att åt de nu ifrågavarande befattningshavarna skall kunna utbetalas ytterligare omkring 20 procent av deras ursprungliga lönefordran hos konkursboet.

De fordringsägande befattningshavarna inse till fullo, att de icke äga laglig rätt att resa anspråk på ytterligare gottgörelse ur konkursboet, liksom de själfvallet förstå, att denna gottgörelse icke kan få inverka på de oprioriterade fordringsägarnas intressen. Befattningshavarna våga likväl tro, att de fordringsägande järnvägarna skola behjärta personalens behov av den ytterligare gottgörelse för förlorade löneförmåner, som skulle kunna ställas i utsikt. därest personalen finge disponera över det belopp, en fortsatt utdelning i konkursen skulle lämna åt järnvägarna.

På grund av vad förbundet sålunda anfört har förbundet hemställt, att det belopp, som på grund av järnvägsstyrelsens i konkursen bevakade fordran å 96,178 kronor kan komma att ytterligare utdelas, måtte disponeras för fördelning mellan de befattningshavare, vilka vid nämnda förlikning utbekommit endast hälften av sina lönefordringar hos konkursboet.

Medlemmarna i *svenska järnvägsmannaförbundet* och *Sveriges lokomotivmannaförbund* hava till stöd för sin framställning åberopat i huvudsak samma skäl, som kontorspersonalförbundet anfört.

Järnvägsstyrelsen har avgivit utlåtande i ärendet den 6 maj 1938 och därvid bland annat anfört:

Järnvägsstyrelsen har för egen del och för Svenska järnvägsföreningen i Jönköping—Gripenbergs järnvägsaktiebolags konkurs bevakat ett belopp av 96,178 kronor 74 öre, för vilken fordran utdelning erhålles utan förmånsrätt. Fordringen har uppkommit på så sätt, att järnvägsbolaget under tiden före konkursens början icke inlevererade de belopp, som erlades å bolagets järnvägsstationer för godsfrakter i vad desamma avsåge befraktningen å statens järnvägars och enskilda järnvägars bansträckor. Dessa medel använde bolaget i stället för att bestrida sina driftkostnader. Några andra oprioriterade fordringar av nämnvärd betydelse finnas icke. Under år 1937 har utdelning skett å sagda fordran med 15 procent eller med ett belopp av 14,426 kronor 81 öre, varför en ogulden fordran av 81,751 kronor 93 öre återstår. Av detta belopp falla cirka 56 procent å statens järnvägar eller cirka 45,800 kronor och återstoden eller cirka 44 procent å de enskilda järnvägarna och andra samtrafikförvaltningar. Enligt vad som uppgivits är att beräkna, att ytterligare utdelning i konkursen kommer att ske med högst 10 procent, varför ytterligare skulle utgå högst cirka 9,618 kronor, varav å statens järnvägar skulle belöpa 56 procent eller cirka 5,400 kronor. De gjorda framställningarna avse, att detta senare belopp skulle överlämnas till ifrågavarande befattningshavare.

I nu ifrågavarande framställningar framhålles, att den med konkursförvaltningen ingångna förlikningen godtagits av flertalet av befattningshavarna

endast därför, att de voro i starkt behov av penningmedel och icke voro i stånd att avvakta slutlig dom i målet. Det synes klart, att ifall dessa befattningshavare fullföljt målet, skulle även deras krav hava godkänts samt befattningshavarna varit berättigade att med förmånsrätt före styrelsens fordran utfå sina lönetillägg. De belopp, som dessa befattningshavare gått förlustiga genom förlikningen, utgöra enligt till handlingarna fogad förteckning tillhoppa cirka 20,400 kronor. Det måste antagas, att åtminstone flertalet av dessa befattningshavare varit i sådan ekonomisk situation, att ett starkt bidragande skäl till att förlikning ingåtts varit, att desamma haft svårt att invänta högsta domstolens avgörande. Styrelsen har för sin del icke något att erinra mot att den ytterligare utdelning till statens järnvägar, som kan vara att förvänta, och vilken för styrelsens del högst kan beräknas uppgå till 5,400 kronor, fördelas bland de tidigare befattningshavarna hos konkursbolaget, som genom den träffade förlikningen gått förlustiga vissa löneförmåner. Fördelningen av beloppet mellan befattningshavarna torde i så fall rättvisligen böra ske i proportion till den minskning av lönetilläggen, som var och en av befattningshavarna lidit genom förlikningen.

Statskontoret har i utlåtande den 31 augusti 1938 anför, att ämbetsverket hyste starka principiella betänkligheter mot att åtgärder vidtoges från statsmakternas sida för att bereda befattningshavare, som genom frivillig förlikning gått miste om löneförmåner, gottgörelse för vad han sålunda mistat. Med hänsyn emellertid till den ståndpunkt, som järnvägsstyrelsen intagit i ärendet, ville statskontoret icke motsätta sig ett bifall till framställningarna.

Departements-
chefen.

De nu föreliggande framställningarna innebära, att den ytterligare utdelning, som kan förväntas å den av järnvägsstyrelsen för egen del och för svenska järnvägsföreningen i Jönköping—Gripenbergs järnvägsaktiebolags konkurs bevakade fordringen å 96,178 kronor, måtte tillfalla de befattningshavare vid nämnda järnvägsföretag, vilka — efter att hava vid domstol anhängiggjort talan mot konkursboet för utfående av sina lönefordringar — med konkursboet ingått förlikning angående sina fordringar och därvid utfått 50 procent av de fordrade beloppen. Den av järnvägsstyrelsen i konkursen bevakade fordringen tillkommer till omkring 56 procent eller 53,860 kronor statens järnvägar. Återstoden av fordringen äges av vissa enskilda järnvägar och andra samtrafikförvaltningar. Framställningarna synas således i nu förevarande sammanhang kunna omfatta endast den å ifrågakvarande fordran belöpande andelen av den blivande utdelningen, vilken andel beräknas komma att uppgå till högst 9,618 kronor, varav högst 5,400 kronor skulle tillfalla statens järnvägar.

Enligt en i ärendet företedd förteckning skulle de genom förlikningen avstådda lönebeloppen tillsammans uppgå till omkring 20,400 kronor. Under år 1937 skedde utdelning å den av järnvägsstyrelsen bevakade fordringen med 15 procent, motsvarande ett belopp av 14,426 kronor 81 öre. Av detta belopp hava alltså avrundat 8,080 kronor tillfallit statens järnvägar. Vid en beräknad ytterligare utdelning av 5,400 kronor skulle sålunda å statens järnvägars fordran belöpa en sammanlagd utdelning av i runt tal 13,500 kronor.

Såsom skäl för bifall till nu förevarande framställningar har bland annat anförts, att flertalet av de nu ifrågakvarande befattningshavarna vid järnvägs-

företaget vid förlikningen befunnit sig i ekonomiskt trångmål och därför icke kunnat invänta ett slutligt avgörande i den då pågående rättegången angående sina lönefordringar hos konkursboet.

I likhet med statskontoret anser jag starka principiella betänkligheter kunna anföras mot att statsmakterna bereda de befattningshavare, vilka genom förlikning avstått från utbekommande av ytterligare del av sina lönefordringar, någon gottgörelse för vad de sålunda avstått. På grund av billighetsskäl och då statens järnvägar genom förlikningen tillförts visst belopp, som, därest förlikning icke träffats, icke skulle tillfallit dem, vill jag emellertid icke motsätta mig bifall till att det belopp, som vid en ytterligare utdelning i konkursen kan komma att tillfalla statens järnvägar, må fördelas mellan ifrågavarande befattningshavare i syfte att därigenom bereda dem någon ersättning för vad de genom förlikningen förlorat. Beloppet torde böra fördelas mellan befattningshavarna i förhållande till den minskning av lönefordringen, som var och en av befattningshavarna lidit genom förlikningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den ytterligare utdelning i Jönköping—Gripenbergs järnvägsaktiebolags konkurs, som kan belöpa å statens järnvägar tillkommande andel av förevarande, i konkursen bevakade fordran, må fördelas mellan förutnämnda befattningshavare hos järnvägsbolaget enligt de av mig i det föregående angivna grunderna.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sigurd Lang.
